

N. Baltušūnaite

Imogus Marius Katiliškis no-
velėse

Marius Katiliškis (tikroji pavar-
di Albinas Vaitkus) - menas iš-
kiliančias iš žinomiaušų klausi-
ky lietuvių literatūroje. Lem-
tis rašytojė išgyvė iš teiryvės,
todėl jo kūryboje labiau ryš-
kus gimtyjė nety ilgesys.
Gimė iš užaugo M. Katiliškis
kaimė, todėl neatsitiktinai
savo novelių romane "Mėno-
veje" vaizduoja Gužisčių kau-
mę. Čia nėra nei simė-
to, einaučio per visas vo-
velės, nei pagrindinių vei-
kejų, kurių netikimai būty
aprašomi novelė. Jas tai-
pusavyje sieja mėno kai-
mo vaizdavimas, jėn per-
sipina gamtos, žmonių, jė
taiputarois raštykių atsklei-
dimas.

Įvadinę funkcijė romane
atlieka noveli "dietus". Ji
trumpai aprašinėina su
todesniais romano įvykiams,

tarsi miutriguļa.

Novelīje labai vaišolīgi
parodītas žmogaus glomslas
sautykis un gante. Nove-
lēš herojus, gūždamas uamo,
kalbari un debērims, pūti-
muse sarvo praeitj, il-
giri jās. Čia romans ve-
te jās. Autamkas trumpu
rutapatnaumas un paču au-
tonimui - žmogum, išeju-
sui in ģimtiņg apalucē
gūžti tik miutimis. Šo-
je novelīje didelē pras-
ug tui lietaus lašai,
krintantys žemēn kartu un
saulēš sprinduliais. Kritiķy
žodžiaus taurant, tai tau-
si parasto rōjans uem-
pelis. Pōls lietus ma-
loues un tik žmogui, bet
in gūpūliui, meolūci, žolē.
Novelīje "diētus" pūmeva-
ni toderui romans i'vykidi.
Tāip pamiuētas Dryžos alus,
placrau apraiomas un kau-
čioje novelīje "Poloidis".
Šioje novelīje mas
bet dar stiprus ūkiu'ukas
Dryža daro alus ravo vai-

diuoms. Pats alaus darymas
 turi didelį prasumą. Daryda
 turi būtinukas atlieka "re-
 tualines apyigas", alui "uė-
 duodama gyvybi".
 Naisolėiai šioje novelėje
 parodytas šio žmogaus ryšys
 su žeme. Daryda kiek ne-
 už pavasarį eina apžūti re-
 ti laukų. Tikinukas ži-
 tikings, jog žemę reikia sau-
 goti ir ginti, kad nepa-
 lima palikti jos, kad ir
 kaip bebūtume išvaizds. Daryda
 aprauko kapelius, kuriuos sa-
 ro įgominis sutvarkė. Ji's gau-
 ramiai galvoja apie mir-
 tį, nes tiki, kad ponirtųjų
 gyvenimų, mano, jog atgu-
 lė kalnelin jis atnas sa-
 mybe, jaus giutypį namų
 dūmų kvapą, gindas ar-
 timų balmis. Turbut todėl
 Daryda mirtis novelėje nėra
 kažkas baisaus ir nežuono,
 čia ji tik būtina gyveni-
 mo dalis.

Novelėje "Apyauis" labai
 jauciamas žmogaus ryšys
 su gamta. Čia parodo-

mas, merginos gyvenimo tauris-
nis, kai jos motina norėjo
atiduoti ję i žmonas už
turtupo tikiuiko, o ji
mylėjo kitę. Labai graži
merginos likimo metafora -
misi, beniveidauti pro stiklą
lainę, o rausi obely žė-
dai tarsi ję kniečia.

Litas labai svarbus įvy-
kis kaimo gyvenime - vidurva-
kay rūpinok gimusio berni-
ko istoriję. Netekėjusios motinos
problema labai aktuali lietu-
nių literatūroje. Šių problemų
galima rasti is S. Simona-
tytės „Aukštųjų Šimonių likimuose“,
ir A. Vienuolio „Pashevduoleje“ ir
daugelyje kity. Savo no-
vedij romane M. Katiliškis
taip pat vaizduoja tokių
įvykių, tačiau jis nei smekia,
nei tešina, nei gina. M. Ka-
tiliškis nemoralizuoja ir tuomet,
kai po kelių metų atsiradę
tėvai berniuką atima.

M. Katiliškis romane vaiz-
duoja žmonių darbtingumą, pap-
ročius, ję prasnę laimio
gyvenime.

Dibautys žmones jaucia pa-
riteckinių dirbdami, dirbangsų
prabaigę darbą. Per darbus ir pap-
ročius parodomi žmonių tauru-
sario santykiai.

Taciau romano prabaiogoje -
žemos novelės "Delta" ir "Amie-
gas" jauciamas tūš žmonių
moralėje. Čia velturi pras-
mis papročiai, tradicijos. Jo-
kio mistiškumo ir paslapti-
gumo velturi alaus dany-
mas, jokios prasmes velti gau-
na mintis, niskas pagrįsta
bevališkumu ir tuščiomis ambici-
jomis.

Taciau ir šuo atneja M. Ka-
tiliškis nemoralizuoja. Jis rovie-
duoja tai kaip natūralų do-
lybę.

Muštos ambicijos, praėjusių-
sios žverelį, kyla iš bevei-
kiškumo. Alaus gerimas veltu-
ri jokių apsigimių motyvy. Sur-
vintų kaimynų mirtigė
pradedą ginčytis, iš to kyle
per didelis pasitikėjimas saviu
ir savo jėga.

M. Katiliškio novelių romane
viena istorinis siužeto skaitu-
tojas neristempia greitai per-

skaityti kūrimo, jis gali
atkreipti dėmesį! kūrimo
kalbos vaizdingumą, savotiškumą.
M. Katiliskio romane daug vaiz-
dingų žodžių, palyginimų, meta-
forų. Čia ir keičiamą žodžių šam-
ba neįsilytė.

Tiek romano novelės, tiek
žmonių likimus jūnija Guėš-
kių kaimo vaizdai. Žmonės
novelėse labai panašūs, tačiau
kantu ir labai skirtingi. Kas
branga ir artima vienui,
to nebrangina kitas. Nors auto-
rius memorializuoja, tačiau paro-
do, kaip vieno žmogaus am-
biacijos ar tūštos užsipyrimas
gali suteikti skausmo kitam.
Guėškių kaimas labai įdomus
kaip ir jame gyvenantys žmonės.
Kad ir kokie skirtingi Guėškių
žmonės, jie pačia mūnoveje
gimtajame kaime.